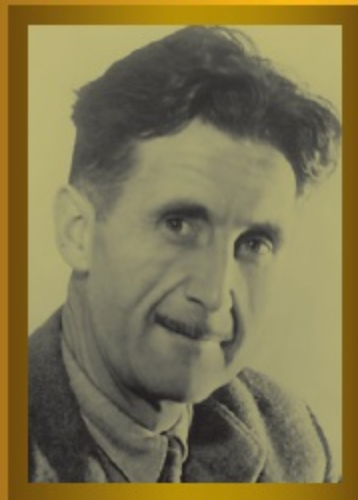

GEORGE ORWELL ~ BARMSKÉ DNI

GEORGE
ORWELL

(Smrt' Johna Floryho)

BARMSKÉ
DNI

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Edícia knižnica
svetových autorov zv. 5.

GEORGE ORWELL

(Smrť Johna Floryho)

BARMSKÉ DNI

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © 1986 by The Estate of the late Sonia Brownell Orwell
Translation copyright © 2006 by Igor Kšiňan
Epilogue © 2006 by Miloš Ferko
Cover design © 2006 by Dušan Babjak
Slovak edition © 2006 by Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsst@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV
spol. s r. o.

Z anglického originálu George Orwell: *Burmese Days*, ktorý vyšiel
vo vydavateľstve Penguin Books roku 1986 (prvé vydanie 1934),
preložil Igor Kšiňan
Doslov napísal Miloš Ferko
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Dušan Babjak
Sadzba a tlač ETERNA Press
Vydanie prvé
Printed in Slovakia

ISBN 80-8061-238-2

U Po Kjin, okrskový zmierovací sudca v Kyauktade v severnej Bar-me, sedel na verande svojho domu. Bolo len pol deviatej, no bol apríl a vo vzduchu visela akási stiesnenosť, hrozba dlhej zadúšajúcej po-ludňajšej horúčavy. Občasný slabý závan vetra, ktorý budil dojem chladu, zakaždým rozvlnil čerstvo poliate orchidey visiace spod pre-čnievajúcej strechy. Za orchideami zaprášený a pokrútený kmeň pal-my a za ním planúca ultramarínová obloha. A celkom vysoko na ze-nite, oslepujúco vysoko, krúžilo bez najmenšieho pohybu krídel nie-koľko supov.

U Po Kjin, pripomínajúci veľkého porcelánového bôžika, hľadel do prudkého slnečného svetla a ani okom nemihol. Tento päťdesiat-nik bol taký tučný, že už roky nevládal bez cudzej pomoci vstať zo stoličky, no predsa nie neforemný a dokonca vo svojej mohutnosti pekný, pretože telo ľuďom v Bar-me neovisa a neodúva sa ako belo-cho, ale tučne symetricky, ako keď sa nalieva dozrievajúce ovocie. Mal veľkú žltú hladkú tvár s hnedožltými očami. Bol bosý, mal krát-ke tučné a vysoko klenuté chodidlá s prstami rovnakej dĺžky, na ne-pokrytej hlave mu rástli nakrátko ostrihané vlasy, oblečené mal ká-rované zeleno-žiarivopurpurové *arakánske longyi*, ktoré Barmčania nosia ako domáci úbor. Žul betelové listy z lakovanej škatule na stole a rozmýšľal o predošlom živote.

Mal náramne úspešný život. Jeho najstaršia spomienka siahala do osemdesiatych rokov. U Po Kjin bol vtedy ešte dieťa s vypučným bruchom, ktoré stálo pri ceste a vyjavene hľadelo na britské oddie-ly víťazne pochodujúce do Mandalaja. Ostala mu jasná spomienka na hrôzu, ktorú pociťoval z vyrovnaných radov veľkých hovädzinou kŕmených mužov s červenými tvármi a červenými kabátcami. Na pleciach im viseli pušky s dlhými hlavňami, spod čižiem sa šírilo ťaž-ké, rytmické dunenie. Vydržal sa na nich pozerat' pár minút, potom

zdupkal. Vo svojej detskej hlave pochopil, že jeho národ sa týmto obrom nijako nemôže rovnať. Bojovať na strane Britov a prižívovať sa na ich sile sa už v detstve stalo jeho najvyššou túžbou.

Ako sedemnásťročný sa pokúšal dostať miesto v štátnej službe, no bol chudobný a nemal vplyvných priateľov, tak sa tri roky potľkal po páchnucom bludisku mandalajských bazárov, pomáhal kupcom s ryžou a občas kradol. Keď mal dvadsať, podarilo sa mu kohosi vydierať a zhrabnúť štyristo rupií, zaraz sa pobral do Rangúnu a kúpil si miesto medzi štátnymi úradníkmi. Práca bola výnosná, i keď mzda nízka. V tom čase mala úradnícka banda stály príjem z rozkrádania štátnych obchodov a Po Kjin (vtedy ešte iba Po Kjin, honosné U prišlo až po rokoch) mal od prírody v takýchto veciach zaľúbenie. Pravdaže na to, aby strávil celý život ako úradník odkázaný kradnúť po troške, mal priveľa schopností. Jedného dňa sa dozvedel, že štát má na nižších úrovniach málo úradníkov a chystá sa na voľné miesta vybrať vhodných kandidátov. Táto správa sa mala zverejniť až nasledujúci týždeň, ale to už bola jedna z Po Kjinových predností, že mal informácie vždy o týždeň skôr ako ostatní. Zavoňal príležitosť a udal všetkých svojich komplicov, skôr ako by boli mohli urobiť poplach. Väčšina z nich poputovala do väzenia a z Po Kjina sa za jeho čestnosť stal nižší mestský úradník. Od tých čias jednoducho postupoval. Teraz, ako päťdesiatšesťročný, pôsobil ako okrskový zmierovací sudca, ale s výhľadom na post výkonného zástupcu policajného náčelníka, ktorý má za partnerov Angličanov, niektorí sú mu dokonca podriadení.

Ako zmierovací sudca používal jednoduchú metódu. Pri vynášaní rozsudku sa nedal kúpiť ani neviemakým úplatkom, lebo vedel, že sudcu, ktorý vynáša nespravodlivé verdikty, skôr či neskôr prichytia. Mal na to oveľa bezpečnejší trik – úplatok zobral od obidvoch strán, a rozhodol presne podľa zákona. Toto mu vynieslo užitočný chýr nestrannosti. Okrem príjmov od sporiacich sa strán od všetkých dedín vo svojej pôsobnosti podľa akejsi súkromnej daňovej tabuľky jednoducho vyberal poplatky. Ak nejaká dedina nezaplatila dávku, U Po Kjin pristúpil k trestom, napádali ju celé hordy dakoitov, najväznejší dedinčania boli na základe falošných obvinení uvrhnutí do väzenia a tak ďalej, takže nikdy netrvalo dlho, kým príslušná suma nebola vyplatená. Svoj podiel dostal aj z každej väčšej lúpeže v okrese.

Okrem U Po Kjinových nadriadených ľudia o tom poväčšine vedeli (nijaký britský úradník by nikdy neuveril ničomu, čo by vrhalo zlé svetlo na jeho človeka), no každý pokus udať ho bol márný. Podielom z koristi si udržiaval na svojej strane početných prívržencov. Keď proti U Po Kjinovi vzniesli obvinenie, jednoducho ho kúpenými svedectvami znevážil, nasledovalo protiobvinenie, ktoré jeho pozíciu upevnilo ako nikdy predtým. Prakticky bol nezraniteľný, lebo sa pridobre vyznal v ľuďoch, aby si vybral nesprávny nástroj, a aj preto, lebo do intríg sa tak ponoril, že sa pre nedbalosť či nevedomosť nikdy nemohol pomýliť. Dalo sa o ňom takmer s istotou povedať, že ho nikdy nenačapajú, že bude žať úspech za úspechom, až napokon zomrie ako neobyčajne čestný človek hoden niekoľko *lakhov* rupií.

Ba jeho úspešnosť bude pokračovať aj po smrti. Budhisti veria, že tí, čo za života konali zlo, v nasledujúcom zrození sa vtelia do potkana, žaby alebo iného podradného živočícha. U Po Kjin bol dobrý budhista a proti tomuto nebezpečenstvu zamýšľal urobiť patričné opatrenia. Svoje posledné roky zasvätil konaniu dobrých skutkov, ktoré mu prinesú tolko zásluh, že prevážia nad jeho predchádzajúcim životom. Dobré skutky môžu byť upriami na stavbu pagod. Štyri pagody, päť, šesť, sedem, veď mu kňazi povedia koľko – s ozdobne tesanými kameňmi, pozlátenými dáždňikmi a zvončekmi, čo cinkajú vo vetre, každé zacinkanie jedna modlitba. A teda opäť sa na zem vráti v mužskej podobe, pretože žena je čosi na úrovni potkana alebo žaby, alebo prinajhoršom sa vráti ako dôstojné zviera, napríklad slon.

Všetko toto prebehlo U Po Kjinovi hlavou rýchlo a väčšinou v obrazoch. Jeho mozog, hoci chytrácky, pracoval celkom barbarsky, nikdy sa nad ničím nezamýšľal, ak na to nemal jasný dôvod, číra úvaha mu bola cudzia. Teraz už dospel k cieľu, ku ktorému myšlienkami smeroval. Drobné trojuholníkové dlane položil na opierky stoličky, pootočil sa a fučiac zavolať:

„Ba Taik, hej, Ba Taik!“

V korálikovom závese verandy sa zjavil Ba Taik, U Po Kjinov sluha – trpasličí chlapík s podobanou tvárou budiaci dojem ustráchaného a hladného človeka. U Po Kjin mu neplatil, pretože išlo o usvedčeného zlodēja, stačilo jediné slovo, a ocitol by sa vo väzení. Pristupujúc k svojmu pánovi, ukláňal sa nesmierne hlboko, až to vyzeralo, akoby kráčal späť.

„Bože najsvätejší?“ prihlásil sa

„Čaká ma niekto, Ba Taik?“

Ba Taik vymenúval návštevníkov, pričom si pomáhal prstami: „Je tu ten richtár z dediny Thitpingyi, vaša urodzenosť, priniesol dary, potom dvaja dedinčania obvinení z prepadu, vaša urodzenosť ich má súdiť, a tiež priniesli dary. Ko Ba Sein, vedúci úradu zástupcu policajného náčelníka by vás rád videl a Ali Šah, policajný strážnik, a voláky dakoit, ale neviem, ako sa volá. Tuším sa povadili o akési ukradnuté zlaté náramky. A je tu aj mladá dedinčanka s bábätkom.“

„Čo chce?“ spýtal sa U Po Kjin.

„Vraví, že dieťa je vaše, najsvätejší.“

„Ach! A koľko doniesol richtár?“

Ba Taik vedel tak, že len desať rupií a za kôš manga.

„Oznám richtárovi,“ povedal U Po Kjin, „že to má byť dvadsať rupií a že jemu a jeho dedine bude horúco, ak tu zajtra peniaze nebudú. Ostatných hneď prijmem. Povedz Ko Ba Seinovi, aby vstúpil.“

Ba Sein v okamihu vošiel. Bol vzpriamený a úzkoplecý, na Barmčana veľmi vysoký s čudne hladkou tvárou, pripomínajúcou kávoový puding. U Po Kjin ho používal ako svoj užitočný nástroj. Bol výborný úradník, lebo nemal fantáziu, a dokázal tvrdo pracovať, a zástupca policajného náčelníka Macgregor mu zveroval väčšinu úradných tajomstiev. U Po Kjin ho po predchádzajúcich úvahách ešte vždy dobre naladený vítal so smiechom a ukazoval na škatuľu s betelom.

„Tak ako, Ko Ba Sein, ako pokračujú naše veci? Dúfam, ako drahý Mr. Macgregor vravieva,“ U Po Kjin skočil do angličtiny, „možme sásnamerať nejaký sréteľny pókrok.“

Ba Sein sa žartíku nezasmial. Sadol si na voľnú stoličku, oprel sa a už sa ani nepohol.

„Výborne, pane,“ povedal. „Výtlačok nám doručili dnes ráno. Ráčte sa pozrieť.“

Vytiahol *Barmského vlastenca*. Bol to osemstranový dvojjazyčný plátok tlačенý na papieri mizernom ako pijak, pozostával zo správ ukradnutých z *Rangúnskych novín* a z prázdnych hurávlasteneckých táranín. Na poslednej strane sa litery zošuchli, takže ostala celá čierna, akoby na znak smútku, že plátok má taký nízky náklad. Článok, čo zaujal U Po Kjina, bol však z inakšieho cesta. Písalo sa v ňom:

V týchto šťastných dňoch, keď nás úbohých čiernych zošlachťuje svojim rozmanitým požehnaním mocná západná civilizácia, ako je kino, automatické zbrane, syfilis a podobne, aká téma by len mohla byť pútavejšia ako súkromný život našich európskych dobrodinco? Nuž, nazdávame sa, že našich čitateľov by mohlo zaujímať čosi o udalostiach vo vnútrozemskom okrese Kyauktada. A najmä o Mr. Macgregorovi, ctihodnom zástupcovi policajného náčelníka spomínaného okresu.

Mr. Macgregor je jeden z tých typicky jemných anglických džentlmenov starej školy, akých v týchto šťastných dňoch môžeme tak často stretávať. Je to „rodinne založený muž“, ako vravievajú naši anglickí pobratanci. Mr. Macgregor je naozaj rodinne založený, a to až do takej miery, že v okrese Kyauktada, kde pôsobí ešte len rok, stihol už splodiť tri deti a vo svojom predchádzajúcom okrese Šwemyo zanechal šesť malých potomkov. Možno to bola zo strany Mr. Macgregora len malá nepozornosť, že tieto detičky zanechal nezaopatrované a niektoré ich matky sú na pokraji hladu atď. atď. atď.

Tento materiál zabral celý stĺpec. Najhoršie bolo, že v novinách prevyšoval všetko ostatné. Ďalekozraký U Po Kjin článok držal v natiahnutých rukách. Dôkladne si ho prečítal, zamyslene stiahol pery, pričom ukázal drobné, výborne zachované a od betelovej šfavy krvavočervené zuby.

„Za toto šéfredaktor dostane šesť mesiacov,“ vyhlásil nakoniec.

„Nebude protestovať. Vraví, že veritelia mu dajú pokoj len vtedy, keď je vo väzení.“

„Tvrdíte, že Hla Pe, váš malý pomocník, napísal tento článok celkom sám? Musí to byť veľmi bystrý chlapec – najperspektívnejší zo všetkých! Už mi nikdy nepovedzte, že chodiť do štátnej strednej školy je strata času. Z Hla Peho určite raz bude riadny úradník.“

„Nazdávate sa teda, pane, že tento článok bude stačiť?“

U Po Kjin neodpovedal hneď. Zastonal ako pri nejakej lopote, pokúšal sa totiž vstať zo stoličky. Ba Taik poznal tieto stony. Vyšiel spoza korálikového závesu, s Ba Seinom ho chytili pod pazuchy a s námahou postavili na nohy. U Po Kjin chvíľu vyrovnával váhu svojho brucha, pripomínal nosiča rýb, čo si napráva náklad. Napokon dal Ba Taikovi znamenie, aby odišiel.

„Nebude stačiť,“ odpovedal na Ba Seinovu otázku, „v nijakom prípade nebude stačiť. Ostáva ešte veľa urobiť. No na začiatok je to dobré. Počúvajte.“

Podišiel k zábradliu, vyplul sýtočervenú betelovú slinu a s rukami za chrbtom začal krátkymi krokmi chodiť hore-dolu po verande. Pretože sa mu tučné stehná šúchali o seba, pripomínal trochu kačicu. Pri chôdzi rozprával primitívnym žargónom štátnych úradníkov, zlátaninou barmských slovíec a anglických abstraktných výrazov:

„Nuž, pozrime sa na vec od začiatku. Chystáme sa na sústredený útok proti dr. Veraswamimu, ktorý je riaditeľ väznice a zároveň civilný chirurg. Ideme ho škandalizovať, skaziť mu povesť a nakoniec ho celkom zničiť. Bude to nesmierne delikátna akcia.“

„Áno, pane.“

„Nehrozí nijaké riziko, ale musíme konať pomaly. Nejdeme proti bezvýznamnému úradníčkovi či policajnému strážnikovi. Ideme proti vysokému hodnostárovi, a s vysokým hodnostárom, dokonca i keď je len Ind, to nie je ako s úradníkom. Ako zničiť úradníka? Lahká vec. Obvinenie, dva tucty svedkov, výpoveď a väzenie. Ale v tomto prípade to nebude fungovať. Ja postupujem jemne, jemne, jemne. Nijaký škandál a nadovšetko nijaké oficiálne vyšetrovanie. Nesmie padnúť nijaké obvinenie, na ktoré by bolo možné reagovať, a napriek tomu musím do troch mesiacov každému Európanovi v Kyauktade natlačiť do hlavy, že pán doktor je lump. Z čoho ho tak obviníš? Úplatky, to nie, doktor nijaké nestáva. Čo teda?“

„Vari by sme mohli vo väznici zosnovať vzburu,“ povedal Ba Sein. „Keďže je riaditeľ, mal by byť za ňu zodpovedný.“

„Nie, to je príliš nebezpečné. Nechcem, aby väzenskí dozorcovia krížom-krážom strieľali. A navyše, bolo by to drahé. Takže potom je jasné, že musí ísť o nelojálnosť – nacionalizmus, protištátne poburovanie. Európanov treba presvedčiť, že doktor má disidentské, protibritské názory. A to je oveľa horšie ako úplatkárstvo. Považujú za samozrejmosť, že domáci činitelia berú úplatky. Ale ak sa nám podarí vyvolať čo i len štipku pochybnosti o jeho lojálnosti, je po ňom.“

„To bude ťažké dokázať,“ namietal Ba Sein. „Doktor je k Európanom veľmi lojálny. Ak sa len najmenšie povie proti nim, hneď sa rozhnevá. Iste to vedia, nemyslíte?“

„Hlúposti, hlúposti,“ mávol U Po Kjin nonšalantne rukou. „Dôka-

zy nijakého Európana nezaujímajú. Ak má niekto čiernu tvár, samo podozrenie je dôkazom. Zopár anonymných listov urobí zázraky. Je to len otázka vytrvalosti. Obviňuj, obviňuj a zasa obviňuj – tak treba s Európanmi. Jeden anonymný list za druhým, zaradom každému Európanovi. A potom, keď sa už na všetky strany vzbudí podozrenie, „U Po Kjin vytiahol spoza chrbta krátku ruku a luskol prstami, „začneme s týmto článkom v *Barmskom vlastencovi*. Keď si ho Európania prečítajú, budú od zlosti ručať. A nasledujúci krok ich bude mať presvedčiť, že ho písal doktor.“

„Pokiaľ má medzi Európanmi priateľov, bude to ťažké. Keď ochorejú, všetci ho navštevujú. Minulú zimu Mr. Macgregora nafukovalo, a on ho vyliečil. Myslím si, že ho považujú za veľmi šikovného lekára.“

„Ako len málo rozumiete európskej duši, Ko Ba Sein! Ak Európania chodia k Veraswamimu, tak len preto, že v Kyauktade nieta iného doktora. Nijaký Európan nedôveruje človeku s čiernou tvárou. Nie, pokiaľ ide o anonymné listy, treba ich len nadostač rozposlať. Postarám sa, aby sa s ním už nikto nepriatelil.“

„Je tu ešte Mr. Flory, kupec so stavebným drevom,“ povedal Ba Sein. (Meno vyslovoval ako Mr. Porley.). „Je jeho veľmi dobrý priateľ. Keď je v Kyauktade, vídam ho uňho každé ráno. A dvakrát ho dokonca pozval na večeru.“

„Ach, to teda máte pravdu. Ak by bol Flory doktorov priateľ, to by naším zámerom prekážalo. Nemôžete poškodiť Inda, ak má za priateľa Európana. To mu dodáva – ktoré slovo tak obľubujú? Ach, presťíž. Ale Flory rýchlo opustí svojho priateľa, keď sa začnú s ním patálie. Títo ľudia nestoja za domorodcami. Mimochodom, náhodou viem, že Flory je zbabelec. Vezmem si ho na starosť. Vaša úloha, Ko Ba Sein, bude strážiť každý Macgregorov krok. Písal v poslednom čase policajnému náčelníkovi, myslím niečo dôvernú?“

„Pred dvoma dňami, ale keď sme list nad parou otvorili, nenašli sme v ňom nič dôležité.“

„No dobre, voľačo mu podsunieme, aby mal o čom písať. A len čo začne doktora podozrievať, je čas spustiť tú záležitosť, o ktorej som hovoril. Takto – ako hovoríva Mr. Macgregor? – zabijeme dve muchy jednou ranou. Ba dokonca celý roj múch, ha-ha-ha!“

Smiech U Po Kjinovi vychádzal z hĺbky brucha ako nechutný

žblnkot tesne pred kašľom, a predsa to bol veselý zvuk, takmer ako-by ho vydávalo dieťa. Už nespomenul „druhá záležitosť“, ktorá bola pridôverná a nebolo o nej hodno diskutovať ani na verande. Ba Sein pochopil, že rozhovor sa končí, vstal a vystrúhal uhlastú poklonu pripomínajúcu skladajúci sa cólštok.

„Želá si vaša ctihodnosť ešte niečo?“ spýtal sa.

„Mr. Macgregor musí mať za každú cenu výtlačok *Barmského vlas-tenca*. Najlepšie by bolo, keby Hla Pe naoko dostal dyzentériu a nechodil do úradu. Budem ho potrebovať na písanie anonymných listov. To je zatiaľ všetko.“

„Môžem teda odísť, pane?“

„Nech vás Boh sprevádza,“ lúčil sa U Po Kjin neprítomne a hneď zavola Ba Taika. Časom nikdy nemrhal. Netrvalo mu dlho, kým vybavil ostatných návštevníkov a mladú dedinčanku poslal bez peňazí domov. Najprv sa jej skúmavo pozrel do tváre a napokon povedal, že ju nespoznáva. Prišiel čas raňajok. Tak ako každý deň ráno presne o takomto čase aj teraz mu bruchom začali lomcovať náporý hladu. Nástožčivo zavola:

„Ba Taik! Hej, Ba Taik! Kin! Kin! Raňajky! Rýchlo! Zomieram od hladu!“

V obývačke za závesom bol prestretý stôl a na ňom veľká misa ryže a tucet tanierov s karí, sušenými krevetami a nakrájanými zelenými mangami. U Po Kjin sa doknísal k stolu, sadol si, zakrochkal a v okamihu sa vrhol na jedlo. Za ním stála jeho manželka Ma Kin, chudá štyridsaťpäťročná žena s milou bledohnedou opičou tvárou, a poslúchovala mu. Kým U Po Kjin jedol, vôbec si ju nevšímal. Napchával sa z misy priloženej k tvári, jedlo si šikovne naberal masťnými prstami, pričom vzrušene fučal. Porcie musel mať vždy obrovské, vyhltal ich rýchlo a pažravo, no skôr ako o jedení by sa uňho dalo hovoriť o orgiách, bezuzdnom žraní ryže a karí. Keď sa najedol, pohodlne sa oprel, zopárkrát grgol a požiadal Ma Kin, aby mu priniesla zelenú barmskú cigaru. O anglickom tabaku vyhlasoval, že je bez chuti, a nikdy ho nefajčil.

Vzápätí sa s Ba Taikovou pomocou obliekol do úradných šiat a chvíľu sa obdivoval vo veľkom obývačkovom zrkadle. Izba mala drevené steny, nachádzali sa v nej dva stĺpy, zjavne išlo o kmene tíkových stromov podopierajúce hlavný trám strechy, bola tmavá a ne-

útulná ako ostatne všetky izby v Barme, hoci ju U Po Kjin zariadil „na angličácky spôsob“ – obložil ju príborníkmi a stoličkami, na stenách viselo zopár litografií kráľovskej rodiny a hasiaci prístroj. Dlážku pokrývali bambusové rohože so zaschnutými flakmi po betelovej a limetovej šťave.

Ma Kin sedela v kúte na rohoži a šila *ingyi*. U Po Kjin chcel ešte vidieť, ako vyzerá zozadu, a pomaly sa pred zrkadlom pootočil. Mal oblečený bledoružový *gaungbaung*, naškrobené mušelinové *ingyi* a červenoružové *paso* z nádherného mandalajského žltým brokátom pretkávaného hodvábu. S námahou obrátil hlavu a s úľubou sa pozrel na ligotavé *paso*, ktoré mu tesne obopínalo ozrutánsky zadok. Na svoju tučnosť bol hrdý, horu mäsa chápal ako symbol svojej veľkosti. Ten úbohý človečik, ktorý kedysi hladoval, teraz sa poriadne napravil, zbohatol a všetci sa ho boja. Akoby sa bol rozšíril o telá nepriateľov, ktorých sa mu podarilo poraziť – takmer básnická myšlienka.

„Moje nové *paso* za dvadsaťdva rupií, veru dobrá kúpa, však, Kin Kin?“ povedal.

Ma Kin sa sklňala nad šitím. Bola jednoduchá a staromódna, osvojila si dokonca ešte menej európskych móresov ako U Po Kjin. Obsedieť na stoličke bolo pre ňu utrpením. Ráno chodila s košíkom na hlavu na bazár ako dedinská žena, po večeroch kľačala v záhrade a modlila sa s hlavou obrátenou k bielej špicatej vežičke pagody, ktorá vyčnievala nad mestom. Po dvadsať i viac rokov bola dôverníčkou U Po Kjinových intríg.

„Ko Po Kjin,“ povedala, „narobil si v živote veľmi veľa zla.“

U Po Kjin kývol rukou: „Čo na tom záleží? Moje pagody všetko odčinia. Ešte je more času.“

Ma Kin sa vzdorovitým pohybom opäť sklonila nad šitie, čo bolo znakom, že s U Po Kjinom nesúhlasí.

„Načo sú ti dobré všetky tie čachre a intrigy? Počula som váš rozhovor na verande s Ko Ba Seinom. Strojíte proti dr. Veraswamimu nejaké úklady. Prečo chceš škodiť tomu indickému doktorovi? Veď je dobrý človek.“

„Čo ty vieš o týchto služobných veciach, žena! Doktor mi jednoducho stojí v ceste. Po prvé neberie úplatky, čím nás ostatných do-

stáva do ťažkostí. A okrem toho – no, je tam aj čosi iné, čo ty svojim mozgom nikdy nepochopíš.“

„U Po Kjin, zbohatol si a máš moc, no a načo ti je to všetko dobré? Keď sme boli chudobní, boli sme šťastnejší. Ach, veľmi dobre sa pamätám, keď si bol len nižší mestský úradník, prvýkrát sme získali vlastný dom. Akí sme len boli hrdí na svoj nový prútený nábytok a tvoje plniace pero so zlatou prípinkou! A keď ten mladý anglický policajt prišiel k nám, sadol si na najlepšiu stoličku a vypil flašu piva, akí sme sa cítili poctení! Šťastie nie je v peniazoch. Načo ti teraz treba viac peňazí?“

„Hlúposti, žena, hlúposti! Staraj sa o varenie a o šitie a služobné veci prenechaj tým, čo im rozumejú.“

„No neviem, som tvoja manželka a vždy som ťa poslúchala. Chcem ti len pripomenúť, že nikdy nie je príliš zavčasu získať zásluhy. Usiluj sa získať viac zásluh, Ko Po Kjin. Nechcel by si napríklad kúpiť živé ryby a vypustiť ich do rieky? Tak človek môže získať veľa zásluh. A ešte keď si dnes ráno kňazi prišli po ryžu, povedali mi, že v kláštore sú dvaja noví kňazi a že sú hladní. Nechcel by si im niečo dať, Ko Po Kjin? Ja som im nedala nič, takže ak im niečo dáš, ty môžeš získať zásluhy.“

U Po Kjin sa odvrátil od zrkadla. Manželkino naliehanie sa ho trochu dotklo. Ak to bolo bez nepríjemností, nikdy neprepásol možnosť získať si zásluhy. V jeho očiach sa kopa zásluh podobala na vklad v banke, ktorý jednostaj rástol. Každá ryba vypustená do rieky, každý dar kňazovi znamenal ďalší šteblík k nirváne. Upokojujúce vedomie. Nariadil, aby kôš s mangom, čo doniesol richtár, poslali do kláštora.

Vzápätí odišiel z domu a pustil sa dolu ulicou. Ba Taik s fasciklom spisov mu bol v päťach. Kráčal pomaly, veľmi vzpriamene, aby vyvážil svoje velikánske brucho, nad hlavou držal žltý hodvábný slnečník. Ružové *paso* sa mu na slnku ligotalo ako saténová pralinka. Poberal sa do budovy súdu, kde dnešné spory čakali na jeho ortiel.

Zhruba v rovnakom čase, keď sa U Po Kjin pustil do raňajšej roboty, „Porley“, obchodník so stavebným drevom a priateľ dr. Veraswamiho, odchádzal z domu do klubu.

Flory, muž stredného veku, celkom dobre stavaný, mohol mať tridsaťpäť rokov. Ostré ako uhoľ čierne vlasy mu rástli nízko do čela, mal prstrihnuté čierne fúzy a žltohnedú pleť, ktorá však na slnku stratila svoju prirodzenú farbu. Keďže nepribral ani neoplešivel, nevyzeral starší, ako v skutočnosti bol. Napriek tomu, že tvár mal opálenú, s chudými lícami a vpadnutými zvädnutými očami vyzeral strhane. V to ráno sa zrejme neholil. Oblečenú mal zvyčajnú bielu košeľu, krátke bavlnené kaki nohavice a ponožky, no namiesto tvrdej tropickej prilby mal nad jedno oko narazený obnosený plstený klobúk so širokou strechou. Podopieral sa bambusovou palicou zakončenou koženým uchom, slúžiacim na to, aby sa dala na zápästí zavesiť. Za ním sa lenivo vliekol jeho čierny kokeršpaniel – sučka Flo.

Všetko, čo sme o Florym doteraz povedali, je nepodstatné. Prvá vec, čo si na ňom človek všimol, bolo ošklivé materské znamienko na ľavom líci, ktoré sa mu ako spotvorený rožok ťahalo od oka až po kútik úst. Pri pohľade z ľavej strany mal na tvári zbitý, veľmi smutný výraz, lebo tmavomodré znamienko vyzeralo ako podliatina. Veľmi dobre vedel, aké je odpudzujúce. Keď bol medzi ľuďmi, vždy poškľoval po spoločníkoch a usiloval sa zaujať takú polohu, aby mu znamienko nebolo vidieť.

Floryho dom sa nachádzal na najvyššom mieste *maidanu*, miesta, kde sa konali spoločenské stretnutia, mesta celkom pri džungli. Hneď od Floryho brány sa vyprahnutý hnedozelený *maidan* prudko zvažoval nadol. Okolo neho bolo roztrúsených zopár oslnivo bielych prízemných domov. V horúcom vzduchu sa všetko chvelo, vibrovalo. Na polceste z kopca obkolesený bielymi múrmi ležal anglický cintorín a hneď vedľa kostolík s plechovou strechou. Za ním sa nachádzal európsky klub, a keď niekto hľadel na klub – prízemný, rozčapený drevený dom –, hľadel na skutočný stred mesta. V každom indickom meste je európsky klub duchovnou pevnosťou, ozajstné

sídlo britskej moci, nirvána, po ktorej domorodým štátnym zamestnancom a milionárom márne piští srdce. A tu to platilo dvojnásobne, pretože kyauktadský klub ako takmer jediný v Barme sa mohol honosiť tým, že neprijal za člena nijakého Ázijca. Za klubom tiekla mohutná okrová Iravadi, ktorá sa v slnečnom jase jagala, akoby v nej tiekol diamant. A za riekou sa rozprestierali rozsiahle ryžové polia, ktoré na obzore ohraničovala hradba čiernastých kopcov.

Časť mesta obývaná domorodcami, súdne budovy a väznica sa nachádzali napravo, väčšinou skryté v zelených sadoch figovníkov. Spomedzi stromov ako štíhla kopija so zlatým hrotom trčala vežička pagody. Kyauktada bolo typické hornobarmské mesto, ktoré sa od čias Marca Pola do druhej barskej vojny takmer nezmenilo a pokojne mohlo spať stredovekým spánkom ďalších sto rokov, nebyť toho, že sa ukázalo výhodné vybudovať tam konečnú stanicu železničnej trate. Roku 1910 vláda z neho spravila okresné mesto a výstavnú skriňu pokroku, čo bolo možné dokumentovať súdnymi budovami s armádou vypasených, nenažratých právnych zástupcov, nemocnicou, školou a jednou z tých rozľahlých a nezničiteľných väzníc, ktorých Angličania od Gibraltáru až po Hongkong všade nastavali neúrekom. Mesto malo asi štyritisíc obyvateľov vrátane asi dvesto Indov, zopár desiatok Číňanov a sedem Európanov. Žili tu aj dvaja miešanci, Mr. Francis a Mr. Samuel, prvý syn baptistického, druhý zasa katolíckeho misionára. V meste sa nedalo nájsť nič pozoruhodné okrem indického fakíra, ktorý sa na dvadsať rokov zabýval na strome hneď vedľa bazára a ktorý si každé ráno vyťahoval k sebe jedlo v košíku.

Keď Flory vykročil z brány, zazíval. Večer si uhol a na prudkom svetle mu ostalo trochu zle. Hnusná, hnusná diera, pomyslel si, keď sa pozrel z kopca. Okrem psa nebolo naokolo ani živej duše. „Hnusná, hnusná, hnusná, ó, aká si hnusobská,“ začal nahlas spievať na melódiu *Svätý, svätý, svätý, ó, aký si presvätý*, kráčal nadol po červej ceste a palicou zrážal uschnuté steblá trávy. Bolo už takmer deväť a slnko čoraz väčšmi páľilo. Horúčava dopadala na hlavu v rytmických úderoch akoby zásahmi obrovského vankúša. Flory sa pri klubovej bráne zastavil, váhal, či vojsť, alebo pokračovať po ceste a navštíviť dr. Veraswamiho. Potom si spomenul, že je „deň anglickej pošty“ a mali by prísť noviny. Popri tenisovom ihrisku minul veľký plot,

ktorý prerástla akási popínavá rastlina s bledofialovými hviezdíčkovými kvetmi.

Vedľa chodníka na okraji trávniku bujne rástli a bohato kvitli v Anglicku bežné kvety – plamienky a stračky, topoľovky a petúnie – ešte nezamordované od slnka. Petúnie boli veľké takmer ako stromy. Namiesto trávniku boli vysadené miestne okrasné kríky a stromy – zlaté madhuky ako veľikánske dáždnyky z krvavočervených kvetov, plumérie s krémovými kvetmi bez stopiek, purpurová bugévillea, šarlátový ibiš a ružová čínska ruža, žlčozelené krotóny, vejáre tamaríšiek. Nápor farieb v ostrom slnečnom svetle doslova oslepoval. Skoro nahý *mali* s krlou sa pohyboval po tejto džungli kvetov ako veľký vták, čo vyciava z kvetov nektár.

Na schodoch klubu stál Angličan s pieskovými vlasmi, tvrdými fúzmi, bledosivými očami posadenými ďaleko od seba a tenučkými lýtkami. Ruky mal zastoknuté vo vreckách krátkych nohavíc. Bol to Mr. Westfield, okresný dôstojník polície. S veľmi znudeným výrazom sa na opätkoch pohojďaval vpred a vzad, pričom špúlil pery, až sa mu fúzy dotýkali nosa. Floryho pozdravil slabým bočným úklonom hlavy. Hovoril po vojensky, krátko a dôrazne, pričom vynechával každé slovo, ktoré sa len dalo. Takmer všetko, čo povedal, myslel ako žart, no hlas mal dutý a melancholický.

„Ahoj, Flory, kamarát. Riadne odporné ráno, čo?“

„Nazdávam sa, že v tomto ročnom období sa nedá nič iné očakávať,“ povedal Flory a trocha sa odvrátil, aby Westfield nevidel líce s materským znamienkom.

„Veru, dohroma. Ešte nás čaká pár takýchto mesiacov. Vlani do júla ani kvapka. Pozri sa na tú všivavú oblohu. Ani mráčka. Prekliaty veľký modrý emailový kotol. Bože! Čo by človek dal za to, keby teraz mohol byť na Piccadilly.“

„Prišli anglické noviny?“

„Áno. Starý dobrý *Punch*, *Pink'un* a *La Vie Parisienne*. Na človeka ide túžba po domove, keď ich číta, čo? Podme dnu a voľačo si vypime, kým sa neminie všetok ľad. Starý Lackersteen sa v ňom pekne-krásne kúpe. Už je potrudžený.“

„Nože, Macduff,“ poznamenal Westfield zamračene. Vošli dnu. Znútra bol klub obložený tíkovým drevom a páchol naftou. Pozostával len zo štyroch miestností, v jednej z nich bola zanedba-

ná „knižnica“ s päťsto poplesnenými románmi, v druhej sa nachádzal starý ošarpaný biliardový stôl, používal sa však len zriedka, lebo skoro po celý rok okolo lúčov bzučali zálahy lietajúceho hmyzu a zahnuovali poťah. Bola tam aj kartáreň a „klubovňa“, ktorá cez širokú verandu ponúkala pohľad na rieku. O takomto čase však na všetkých verandách boli zatiahnuté zelené bambusové žalúzie. Klubovňa bola neútulná miestnosť s dlážkou pokrytou rohožami z kokosovníka, s prútenými stoličkami a stolmi, na ktorých ležali porozhadzované na kriedovom papieri vytlačené ilustrované časopisy. Ako výzdoba slúžilo viacero farebných obrázkov Bonza a zaprášené lebky *sambhurov*. Lenivo sa pohybujúca *punka* striasala do vlahného vzduchu prach.

V miestnosti sa nachádzali traja ľudia. Rovno pod *punkou* sa na stole rozvaľoval ružový, upravený, trochu zagulatený štyridsiatnik, hlavu si držal v dlaniach a stonal – Mr. Lackersteen, miestny riaditeľ firmy na výrobu stavebného dreva. Predchádzajúci večer sa strašne opil a teraz mu bolo zle. Ellis, miestny riaditeľ ďalšej firmy, stál so znechuteným výrazom pred nástenkou a sústredene študoval nejaký oznam. Tento malý chlapík s drôtenými vlasmi a bledou ostro rezanou tvárou sa ani na sekundu nezastavil. Maxwell, pracovník krajскеj správy lesov, ležal na pohovke a čítal *Field*. Z pohovky mu vytŕčali len kostnaté nohy a hrubé, jemnými chlôpkami pokryté predlaktia.

„Pozrite na tohto starého mrzkého chlapa,“ povedal Westfield a, strojene chytiac Lackersteena za plecia, ním pomykal. „Príklad mladým, čo? Dobré, že nie som na tvom mieste. Aspoň vidíte, ako budete vyzeráť, keď budete mať štyridsať!“

Mr. Lackersteen vydal zo seba vzdych, ktorý znel približne ako „brandy“.

„Chudáčik,“ povedal Westfield, „ozajstný mučeník slopanice. Pozri, až z pórov mu vyteká. Pripomína starého plukovníka, čo spával bez sieťky proti komárom. Keď sa pýtali jeho sluhu prečo, odvetil: ‚Večer pán byť príliš opitý, nevsímať komáre, ráno komáre veľmi opité, nevsímať pána.‘ Pozri sa naňho. Slopal celý večer, a stále mu chutí. A ešte chce, aby neterka bývala s ním. Príchod dnes večer, však, Lackersteen?“

„Och, nechaj toho opitého ožrana,“ povedal Ellis zlomyseľne lon-

dýnskym prízvukom, pričom sa ani neobrátil. Lackersteen opäť zavzdychal:

„Neter! Dajte mi trochu brandy, preboha!“

„Dobrá škola pre neter, čo? Keď bude vidieť strýka sedemkrát za týždeň pod stolom. Hej, správca, šéfovi Lackersteenovi jedno brandy.“

Správca, tmavý zavalitý Drávid s vlhkými očami a žltou dúhovkou, akú mávajú psy, priniesol na mosadznom podnose brandy. Florý a Westfield si objednali džin. Lackersteen prehltil pár glgov brandy a opäť si sadol na stoličku. Vzdychal ešte otupenejšie ako predtým. Mal naivnú tvár s fúzmi ako zubná kefka. Bol to naozaj veľmi jednoduchý človek, ktorý netúžil po ničom inom, len „aby si užil“, ako to on nazýval. Jeho žena ho ovládala jediným možným spôsobom, a to tak, že ho nikdy nepustila z dohľadu na dlhšie ako na hodinu či dve. Iba raz, rok po svadbe, ho nechala samého dva týždne a nečakane sa vrátila o deň skôr. Lackersteena našla opitého, z obidvoch strán ho podopierali nahé barmské dievčatá a tretie mu pri ústach pridržalo fľašu whisky. Odvtedy naňho striehla „ani mačka pri myšacej diere“, ako sa ponosoval. No aj tak sa mu dosť často podarilo „užiť si“, hoci sa pritom musel dosť ponáhľať.

„Môjtybože, dnes ráno mám hlavu ako sud!“ zavzdychal. „Zavolaj ešte raz toho správca, Westfield. Musím si dať ďalšie brandy, lebo hneď je tu moja panička. Keď príde neter, chystá sa mi to strihnúť na štyri poldeci za deň. Nech obidve Boh skára tam, kde sú!“ dodal zamračene.

„Prestaňte už s tými sprostosťami a všetci počúvajte,“ povedal Ellis kyslo. Hovoril zvláštnym, zádrapčivým spôsobom, a len čo otvoril ústa, hneď niekoho urazil. Náročky preháňal svoj londýnsky prízvuk, lebo mu to umožňovalo vyslovovať slová výsmešným tónom. „Videli ste už Macgregorov oznam? Riadna facka pre každého. Maxwell, prebuď sa konečne a počúvaj!“

Maxwell spustil trochu svoj *Field*. Bol to mladý blondiak, nie viac ako dvadsaťpäť- či dvadsaťšesťročný, primladý na miesto, ktoré zastával. Tučnými perami a hustými bielymi mihalnicami pripomínal žriebä ťažného koňa. Ellis výrazným a zlomyseľným gestom odopol oznam z nástenky a začal nahlas čítať. Poslal ho Macgregor, ktorý okrem toho, že bol zástupca náčelníka polície, bol aj tajomník klubu.